

ПРАЦЭС УКЛЮЧЭННЯ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПОЛАЦКАГА ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАГА МУЗЕЯ-ЗАПАВЕДНІКА Ў СУСВЕТНУЮ ІНФАРМАЦЫЙНУЮ ПРАСТОРУ

Сусветная культурная прастора складаецца з вялікай колькасці сегментаў, у тым ліку і культурнай прасторы пэўных рэгіёнаў. У якасці фактару развіцця падобных сегментаў можна разглядаць калекцыі інфармацыйных рэсурсаў, што ствараюцца ў музеях. Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік, які актыўна выкарыстоўвае ў сваёй дзейнасці інфармацыйныя тэхналогіі з 1999 г., сёння валодае пэўным вопытам стварэння інтэрнет-партала, інтэрнет-старонак і электронных каталогаў. Развіццё мультымедычных тэхналогій ставіць новыя задачы перад музейнымі супрацоўнікамі не толькі ў справе стварэння электронных калекцый, сайтаў і мультымедычных гульняў, але і ў галіне стварэння якасна новай інфармацыйнай музейнай прасторы.

Інфарматызацыя грамадства прывяла да ўзнікнення вялікага аб'ёму інфармацыі, утварэння лакальных і глабальных сістэм і сетак, баз даных, новых тэхналогій і, наогул, да новай сусветнай інфармацыйнай прасторы. У сувязі з гэтым найважнейшай задачай сацыякультурных інстытутаў, у тым ліку і музеяў, становіцца задача стварэння інавацыйных праектаў па інфармацыйных і камунікатыўных тэхналогіях у галіне культуры, мэтай якіх з'яўляецца інтэграцыя існуючых і будучых лічбавых рэсурсаў у агульную электронную бібліятэку, што павінна ўтрымліваць не толькі лічбавыя калекцыі музеяў (электронны музей), але і рэсурсы архіваў (электронны архіў), бібліятэк і іншых устаноў. Для рэалізацыі дадзенай задачы ў Еўропе створана сістэма, якая мае агульную назву "ўстановы памяці". Гэта архівы, бібліятэкі, галерэі – <http://www.european-heritage.net>. Яны адкрываюць онлайнавы доступ да сваіх фондаў і калекцый. Да такіх устаноў адносяцца і музеі, роля якіх пры выкарыстанні магчымасцей сучасных інфармацыйных тэхналогій у захаванні культурнай спадчыны апошнім часам узрастае. Паказальнымі ў гэтым плане з'яўляюцца праект Еўрапейскай камісіі "Музеі і віртуальная культура" (MOSAIC), праект G7 "Кансорцыум камп'ютэрнага абмену музейнай інфармацыяй" (CHIO) [12], а таксама наступныя вядомыя нам праекты [10].

- *Праект VASARI (Visual Arts System for Archiving and Retrieval of Images)*, мэтай якога – распрацоўка інфармацыйных тэхналогій для апрацоўкі і захавання электронных выяў у музеях Францыі, Германіі, Італіі і Англіі. У выніку быў створаны тэхнічны комплекс з відэакамерай, рабочай станцыяй SUN, спецыяльным маніторам BARCO. Апаратура ўсталявана ў Нацыянальнай галерэі ў Лондане і Даследчым інстытуце ў Мюнхене. Праект з'яўляецца практычна першай спробай міжнароднага супрацоўніцтва ў дадзенай галіне.

- *Праект NARCISSE (Network of Art Research Computer System in Europe)* меў на мэце стварэнне банка даных лічбавых выяў і інфармацыйна-пошукавай сістэмы на базе Луўра з удзелам музеяў Францыі, Германіі, Швейцарыі, Партугаліі, Італіі.

- *Праект EMN (European Museum Network)* зарыентаваны на вырашэнне праблем, звязаных з тэлекамунікацыямі і ўжываннем тэхналогій мультымедыя. У выніку ў 1992 г. у музеях Лісабона, Мадрыда, Парыжа, Гаагі, Брэмена і Берліна была створана інфармацыйная камп'ютэрная сістэма для наведвальнікаў, якая ўтрымоўвае тэкставыя, выяўленчыя і гукавыя складаючыя.

- *Праект RAMA (Remote Access to Museum Archives)* мае на мэце стварэнне аддаленага доступу да архіваў музеяў Оксфарда, Берліна, Афін, Гаагі, Мадрыда і Парыжа. Ён стаў працягам папярэдняга праекта.

- *Праект VAN EYCK (Visual Arts Network for the Exchange of Cultural Knowledge)* скіраваны на стварэнне сеткі для абмену мастацкімі каштоўнасцямі на базе суперсучасных аўтаматызаваных камп'ютэрных станцый для працы з музейнымі калекцыямі, якія маюць тыповую структуру, але размешчаны ў розных частках свету. Кола карыстальнікаў вельмі шырокае – ад навуковых супрацоўнікаў да звычайных наведвальнікаў музеяў (Trinity

College Dublin (Ireland), Witt Library (UK), Netherlands Institute Art History, кампанія Asary Ltd (UK) і інш.).

- Праект **MARC** (*Methodology for art reproduction in color*).
- Праект **SICMA** (*Scalable Interactive Continuous Media Server Design and Application*) прадугледжвае стварэнне і ўкараненне сеткавых тэхналогій у Інтэрнеце. У гэтым праекце браў удзел Дзяржаўны гістарычны музей Расіі.

- Праект **MENHIR** (*Multimedia European Network for High-quality Image Registration*) мае на мэце камплектаванне бібліятэкі электронных выяў, захаванне і прадстаўленне іх у рэжыме on-line. Для рэалізацыі гэтай мэты створана асацыяцыя музеяў MUSEA і міжнароднае агенцтва Museum-on-Line. У праекце прымаюць ўдзел музеі Еўропы, Амерыкі і Японіі.

- Праект **MoU** (*Multi-Media Access to Europe's Heritage. Memorandum Of Understanding "Меморандум взаимопонимания"*) рэалізоўваўся ў перыяд з 1995 г. па 1998 г. Яго мэта – арганізацыя мультымедычнага доступу да культурнай спадчыны еўрапейскіх краін; асноўныя палажэнні дэклараваны ў двух дакументах: “Меморандум взаимопонимания” і “Хартія”. Іх падпісалі музеі, якія ўдзельнічаюць ў праекце, у тым ліку і расійскія.

- Праект **MEDICI** (*Multi-media for Education and employment through Integrated Cultural Initiatives*) стаў працягам праекта **MoU** з 1998 г.

- Праекты **XXI ст.** адрозніваюцца глабальным характарам і акцэнтуюць ўвагу на вырашэнні арганізацыйных і палітычных задач, каардынацыі дзейнасці на міжнародным узроўні. Сярод праектаў – праграма ЮНЕСКА “Інфармацыя для ўсіх” і праекты **Пятай рамачнай праграмы Камісіі Еўрапейскага згуртавання** (да 2002 г.).

- Праект мерапрыемстваў праграм **e-Europe 2002** і **e-Europe 2005** меў на мэце забяспечыць грамадзянам Еўропы доступ да інфармацыі, звязанай з усімі сферамі жыцця. У праекце падкрэслівалася, што музеі, бібліятэкі, архівы і іншыя ўстановы культуры, якія адыгрываюць выключную ролю ў адукацыі, павінны быць прыцягнуты да шырокапапалосных ліній сувязі.

- Праграмы **e-Content** і **e-Contentplus** з’яўляюцца часткай праекта **e-Europe**. Яны зарыентаваны на развіццё шматмоўных інфармацыйных рэсурсаў для інавацыйных on-line паслуг у Еўропе, на палепшэнне доступу і выкарыстання інфармацыі па культуры і рэсурсаў для адукацыі.

- **Шостая рамачная праграма Камісіі Еўрапейскага згуртавання (2002–2006)** была накіравана на падтрымку культурнай разнастайнасці і шматмоўя ў глабальных сетках.

- Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі пачало прымаць удзел у названых праектах, у тым ліку ў праекце **MINERVA PLUS** (www.minervaplus.ru/docuims/dap-r.htm), што стала важным этапам уключэння Расіі ў агульнаеўрапейскую інфармацыйную прастору.

- Праект **MICHAEL** (*Multilingual Inventory of Cultural Heritage in Europe*, Інвентарызацыя шматмоўнага апісання культурнай спадчыны ў Еўропе).

- Праект **EROS** (*European Research Open System*) разлічаны на стварэнне пад кіраўніцтвам “Centre de Recherche et de restauration des Musees de France (C2RMF)” 20-моўнай базы даных аб музейных калекцыях. У рабоце над рускамоўнай версіяй прымае ўдзел Дзяржаўны гістарычны музей Расіі.

- Праект **BRICKS** (www.brick.org.ru) – адзін з найбольш важных інавацыйных праектаў па інфармацыйных і камунікатыўных тэхналогіях у галіне культуры, з тым жакога з’яўляецца інтэграцыя існуючых лічбавых рэсурсаў у агульную электронную бібліятэку.

Даследаванні, якія праводзіліся ў рамках вышэйпералічаных праектаў, цікавыя нам з пункту гледжання распрацоўкі канцэпцыі пабудовы інфармацыйна-адукацыйнай прасторы Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка і ўключэння запаведніка ў сусветную інфармацыйную прастору. Пры стварэнні канцэпцыі мы ўлічвалі эфект ад інтэграцыі ўжо існуючых ці тых, што знаходзяцца ў распрацоўцы, баз даных аб еўрапейскай культурнай спадчыне.

У рамках нацыянальных музейных сетак розных краін распрацоўваюцца спецыяльныя праграмы для тэхнічнай падтрымкі і адукацыі супрацоўнікаў у галіне стварэння вэб-сайтаў і онлайнвай прэзентацыі калекцый, напрыклад “Сетка калекцый Аўстраліі”

(<http://amol.org.au/>), Інфармацыйная сетка спадчыны Канады (CHIN) і інш. У выніку сёння назапашаны вялікі масіў лічбавай спадчыны, але паўстаюць пытанні адукацыйныя, сацыяльныя, тэхнічныя, тэхналагічныя, пытанні аўтарскіх правоў, забеспячэння доступу да яе. Гэтай праблемай займаецца вядомая на інтэрнет-пляцоўцы з 1970-х гг. некамерцыйная прафесійная ўстанова Музейная камп'ютэрная сетка (MCN) [12]. На сайце MCN размяшчаюцца спасылкі на пошукавыя інфармацыйныя сістэмы, якія ўтрымліваюць інфармацыю аб музейных інтэрнет-праектах. Да ліку такіх парталаў адносіцца партал <http://www.museumstuff.com>, які мае звесткі больш чым пра 20 тысяч музейных устаноў і мае на мэце пашырэнне ролі музея як адукацыйнага інструмента. Адукацыйнае і асветніцкае ўздзеянне з'яўляецца важным аспектам распаўсюджвання віртуальных музейных структур. Таму для віртуальных музеяў рознага ўзроўню адукацыйная функцыя выступае на першае месца.

Якасць інфармацыі аб музейных калекцыях павялічылася пасля таго, як з'явіліся мультымедычныя тэхналогіі (у 1981 г. у ЗША на прэс-канферэнцыі IBM адбылося першае прадстаўленне персанальнага камп'ютэра [11], што і стала пачаткам эпохі мультымедыя). Мультымедычныя тэхналогіі за час свайго існавання аказалі вялікі ўплыў на якасць культуры і кампаненты культурнай прасторы. У сучасных умовах сродкі мультымедыя дазволілі чалавеку інтэгравацца ў сусветныя культурныя працэсы, таму што яны сцёрлі межы паміж сталіцай і перыферыяй, стварыўшы разам з інтэрнет-сеткамі безліч цэнтраў і шматлікія калекцыі, якія становяцца даступнымі ў любым месцы і ў любы час.

Тым не менш вопыт выкарыстання мультымедычных тэхналогій непасрэдна ў музейнай прасторы вывучаны недастаткова. Рух у гэтым напрамку ёсць, але для яго паспяховасці неабходна вырашэнне многіх арганізацыйных, тэхнічных і творчых задач. У артыкуле на прыкладзе Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка мы пакажам іх рэалізацыю ў працэсе ўключэння яго ў сусветную інфармацыйную прастору.

Навукова-інфармацыйная дзейнасць Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка па стварэнні базы даных калекцый музейнага фонду пачалася ў 1991 г., але распрацаваную спецыяльна для запаведніка праграму спецыялісты не здолелі канверсаваць, калі праз некалькі гадоў пачалася работа над стварэннем адзінага Музейнага каталога краіны. У 1999 г. на базе музея-запаведніка прайшоў апрацаваны праект стварэння электроннага каталогаў асобных калекцый фондаў запаведніка. Сумесна з выпускнікамі гісторыка-філалагічнага факультэта Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта быў распрацаваны электронны каталог калекцыі беларускай народнай керамікі. Актуальнасць такой працы была відавочнай. Складанне і выданне тэматычных каталогаў музейных калекцый – адна з важных задач навукова-даследчай і навукова-фондавай работы запаведніка. Музейны каталог – унікальная інфармацыйная база звестак аб калекцыі, каштоўнасць якой без навуковага дакументавання зніжаецца. Акрамя таго, музейны каталог – гэта магчымасць пазнаёміць прафесіяналаў і аматараў з помнікамі, якія захоўваюцца ў музеях і фондах запаведніка (вядома, што ў музеях экспануецца толькі да 10% музейных прадметаў з музейнага збору), гэта магчымасць пашырэння сувязей паміж музеямі і наведвальнікамі.

Але сёння, калі размова ідзе пра інфармацыйныя інавацыі ў справе навуковага дакументавання, трэба мець на ўвазе, што праблема фарміравання такіх калекцый у межах музейнай прасторы – культуралагічная. Акрамя базы даных музейнага фонду, для фарміравання рэгіянальнага сегмента ў сетках культурнай спадчыны неабходна, па-першае, яшчэ распрацаваць канцэпцыю, акрэсліць межы зместу і выпрацаваць крытэры адбору. Па-другое, павінны быць вызначаны крыніцы і прынцыпы сістэматызацыі інфармацыі. Па-трэцяе, неабходна выбраць інфармацыйныя тэхналогіі для стварэння, падтрымкі і выкарыстання калекцый. Калі прытрымлівацца ўсіх гэтых патрабаванняў, то калекцыі стануць здольнымі выконваць наступныя функцыі:

- інфармацыйную (збор, сістэматызацыя і перадача культурнай інфармацыі);
- пазнавальна-гносеалагічную (атрыманне ведаў і знаёмства з фактамі);
- пераўтваральную (ператварэнне ведаў у духоўна-практычныя каштоўнасці праз мерапрыемствы, выданне кніг, дыскаў, стварэнне фільмаў і г.д.);
- навукова-даследчую (арганізацыя і правядзенне даследаванняў);

- аксіялагічную (удзел у фарміраванні адносін асобы да рэгіянальных культурных каштоўнасцей);
- выхаваўчую (фарміраванне самасвядомасці асобы);
- практычную (садзейнічанне ў вырашэнні сацыяльна-эканамічных і культурных задач рэгіёну);
- ахоўную (ахова помнікаў гісторыі і культуры);
- інтэгратыўную (арыентацыя на міждысцыплінарныя краязнаўчыя даследаванні, на фарміраванне фундаментальных паняццяў);
- рэгулятыўную (усталяванне традыцыйных нормаў і правіл паводзін);
- культуралагічную (удзел у пашырэнні кругагляду, адукацыі, развіцці культуры насельніцтва).

У красавіку 2009 г. Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік пачаў работу па стварэнні электроннай калекцыі аднаго з самых вялікіх і знакамітых на культурнай прасторы Еўропы скарбаў – Казьянкаўскага скарбу куфічных манет IX–X стст. Карыстаючыся вышэйпералічанымі патрабаваннямі да стварэння калекцыі і ўлічваючы тыя функцыі, якія калекцыя зможа выконваць, музей-запаведнік звярнуўся за дапамогай да партнёраў з Дзяржаўнага Эрмітажа і Інстытута фізікі імя Б.І.Сцяпанавы НАН Беларусі, таму што музейныя ўстановы належаць да той катэгорыі сацыяльных сістэм, якія сёння адчуваюць асаблівую неабходнасць у партнёрскіх тэхналогіях кіравання і ўзаемадзеяння [9]. Сумесная работа па тэме “Гісторыка-тэхналагічная экспертыза Казьянкаўскага скарбу куфічных дырхем IX–X стст. са збору музея-запаведніка: стварэнне электроннага навуковага каталога” мае на мэце ўвод у навуковы абарот найбольш поўнай інфармацыі аб Казьянкаўскім манетным скарбе IX–X стст. шляхам стварэння сучаснага электроннага навуковага каталога, а таксама пашырэнне экспазіцыі прадметаў скарбу на сучасным навукова-інфармацыйным узроўні (выкарыстанне сучасных лазерных і аналітычных тэхналогій Інстытута фізікі імя Б.Сцяпанавы НАН Беларусі для больш дасканалай атрыбуцыі прадметаў скарбу).

Навуковая ідэя праекта ўтрымлівае новыя тэхнічныя і метадычныя падыходы ў атрыбуцыі, сістэматызацыі і класіфікацыі манет скарбу; выяўленне іх індывідуальных асаблівасцей; навуковае абгрунтаванне унікальнасці і высокай гісторыка-культурнай каштоўнасці скарбу; ужыванне новых гісторыка-тэхналагічных метадаў даследавання на базе лазернай матэрыялазнаўчай экспертызы, што асабліва цікава з пункту гледжання паходжання і датавання скарбу.

Вынікамі праекта стануць стварэнне ў 2011 г. поўнага электроннага каталога калекцыі “Казьянкаўскі скарб куфічных дырхем IX–X стст.” з данымі матэрыялазнаўчай экспертызы і размяшчэнне яго на музейным партале, што ў сваю чаргу дасць магчымасць міжнароднай навуковай супольнасці, а таксама ўсім зацікаўленым, у тым ліку і наведвальнікам віртуальнага музея, азнаёміцца з сусветна вядомай гісторыка-культурнай каштоўнасцю нашай нацыянальнай спадчыны.

Для Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Інтэрнет стаў сродкам для пашырэння музейных магчымасцей у галіне інфармацыйных тэхналогій у 2000 г. Інтэрнет, як і музеі, з’яўляецца агульнадаступным, патэнцыяльна адкрытым для ўсіх [5]. Для сучасных музеяў Інтэрнет стаў сродкам адукацыі, культурным маяком, вітрынай навуковых дасягненняў і камерцыйнага поспеху. Дзякуючы Інтэрнету з’явілася магчымасць стварэння новых праграм пры непасрэдным удзеле наведвальнікаў. Сусветны характар Інтэрнета дазваляе музеям пашыраць сваю аўдыторыю далёка за межамі фізічнай зоны абслугоўвання, спрашчаць і паскараць працэс абмену прафесійнай інфармацыяй, павялічваць магчымасць атрымання недастатковых рэсурсаў з пазамузейнай сістэмы [5, с. 85].

Усе ўстановы пачынаюць засваенне Інтэрнета з аднаго і таго ж кроку – стварэння сваёй вэб-старонкі. Карыстальнікі сеткі робяць свой выбар, кіруючыся ўзроўнем прызнання і аўтарытэту музея. Наведванне віртуальнага музея павінна стаць дадаткам да наведання музея рэальнага, а не канкурыраваць з ім. Сусветны вопыт паказвае, што чым часцей людзі наведваюць музеі ў Інтэрнеце, тым часцей яны будуць наведваць іх у рэальным жыцці. Эканоміка вэб-сайтаў мае свае прывабныя бакі: агульны кошт праекта па стварэнні сайта будзе такім жа, як і кошт арганізацыі экспазіцыі [6; 7].

Добра аформленая вэб-старонка – гэта своеасаблівы інструмент для выканання сацыяльнай функцыі музеяў, а менавіта распаўсюджання ведаў аб гістарычнай і культурнай спадчыне. Акрамя таго, шырокая трансляцыя інфармацыі і ведаў пра музейныя калекцыі – яшчэ адзін крок да дэмакратызацыі культуры. Вэб-сайт – гэта не проста набор тэкстаў і графічных файлаў, якімі можа карыстацца наведвальнік, у якога ёсць камп’ютэр; магчыма, гэта першы ці адзіны кантакт наведвальніка з музеем, таму супрацоўнікі музея павінны скарыстаць такую магчымасць, каб данесці інфармацыю пра свае калекцыі, выставы і адукацыйна-выхаваўчыя праграмы да шырокай публікі [1, с. 17].

З дапамогай вэб-сайта музей можа зменшыць выдаткі на выданне сваіх публікацый, знайсці новыя крыніцы фінансавання і палепшыць свой імідж у вачах грамадства [4]. Сайт здольны ператварыцца ў эксперыментальную пляцоўку для музейнага праектавання [8], месца для распрацоўкі музейных мадэляў (напрыклад, віртуальнага музея).

Першая электронная старонка Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка з’явілася ў верасні 2000 г. і ўтрымлівала інфармацыю па наступных намінацыях: *пералік музеяў запаведніка з апісаннем экспазіцый, з фотаздымкамі агульнага выгляду будынкаў і раскладам рэжыму работы; навукова-даследчая работа з указаннем тэм, якія распрацоўваюць супрацоўнікі запаведніка; гісторыя стварэння запаведніка; пералік выстаў (з 1987 г.); пералік тэм экскурсій, прапануемых запаведнікам; пералік музычных фестываляў (з 1987 г.); назвы навуковых канферэнцый, якія прайшлі ў запаведніку; праграмы па музейнай педагогіцы; выданні запаведніка; структура фондаў запаведніка; структура запаведніка; лічбавыя здымкі і інфармацыя аб прадметах з шэрага рарытэтаў; дзейнасць запаведніка ў рамках праграм ЮНЕСКА.*

Сцэнарый і тэксты старонкі на беларускай, рускай і англійскай мовах былі падрыхтаваны аўтарам артыкула [2; 3].

Камп’ютэрызацыя паступова змяніла ўвесь працэс работы запаведніка. Сёння больш важныя музейныя задачы па чарзе пераносіцца на камп’ютэрную аснову. Навукова-інфармацыйная дзейнасць стала адным з галоўных і прыярытэтных напрамкаў у рабоце музеяў і запаведніка.

Ініцыятывай запаведніка стала спроба стварэння адзінага музейнага партала museum.by. нахштальт вядомага расійскага партала museum.ru. У межах партала, дзякуючы нашым намаганням, з’явіліся 25 інтэрнет-старонак розных беларускіх музеяў.

У конкурсе “Інтэрнет-прэмія ТБО-2009” партал museum.by стаў пераможцам у намінацыі “Культура і мастацтва”. У конкурсе “Прэмія Рунета” партал увайшоў у лік 10 фіналістаў у намінацыі “Рунет за межамі RU”. За 2009 г. сайт запаведніка дасягнуў наступных паказчыкаў: прагляд старонак – 111 000; унікальных наведвальнікаў – 79 000; найбольш праглядаў у дзень – 1 532 (25 лістапада 2009), 1 410 (6 мая 2009); на сайце зарэгістраваны 1 600 карыстальнікаў.

Развіццё міжмузейнага супрацоўніцтва спалучаецца з узнікненнем і хуткім ростам міжмузейнай інфармацыйнай прасторы, якая стала новай формай пераадолення замкнутасці музея як сацыякультурнага інстытута. Пасіўнае спажыванне інфармацыі адыходзіць на другі план, што стварае магчымасці для дыялога і камунікацыі. Так, наведвальнік музейнага сайта становіцца нефармальным членам музейнага згуртавання і ператвараецца з наведвальніка ў партнёра, які можа ўдзельнічаць у музейным працэсе і аказваць пэўны ўплыў на яго развіццё.

Такім чынам, захаванне культурнай спадчыны немагчыма без эфектыўнага выкарыстання сучасных інфармацыйных тэхналогій. Таму неабходны адзіная культурная і інфармацыйная палітыка ў рэгіёне і краіне, выпрацоўка агульных метадалагічных, тэхналагічных і арганізацыйных падыходаў. Інфармацыя сёння з’яўляецца адным з важнейшых вынікаў музейнай дзейнасці. Новыя тэхналогіі дазваляюць перайсці ад замкнутага музейнага прасторы да інфармацыйнага музея, які адкрывае доступ да сваіх каштоўнасцей усяму свету і тым самым спрыяе шырокаму колу наведвальнікаў у пазнанні багацця гісторыка-культурнай спадчыны. Камп’ютэрныя, у тым ліку і мультымедычныя, тэхналогіі выкарыстоўваюцца ва ўлікова-захавальнай рабоце, у рэстаўрацыі і кансервацыі, у стварэнні пастаянных і часовых экспазіцый, у адукацыйна-выхаваўчай рабоце, музейным менеджменце і маркетынгу, навуковай дзейнасці супрацоўнікаў. Яны дазваляюць стварыць якасна новую інфармацыйную музейную прастору, якую можна

вызначаць як “віртуальны музей”. Стратэгічнай мэтай гэтага новага тыпу музея з’яўляецца інтэграцыя яго культурнага і навуковага патэнцыялу ў адпаведнасці з патрабаваннямі сучаснага грамадства, што, у сваю чаргу, з’яўляецца сёння крытэрыем эфектыўнай дзейнасці любога сацыякультурнага інстытута.

1. Ангус, Д. Строительство Web-сайта / Д.Ангус // Museum. – 2000. – № 3. – С. 17–21.
2. Джумантаева, Т.А. К вопросу об освоении Интернета музеями Полоцка / Т.А.Джумантаева // История и компьютер: инф. бюллетень Ассоциации “История и компьютер”. – М., 2002. – Вып. 30. – С. 105 – 106.
3. Джумантаева, Т.А. К вопросу об освоении Интернета музеями Полоцка / Т.А.Джумантаева // Музеі і культурная спадчына як частка глабальнай інфармацыйнай прасторы: матэрыялы Міжнар. канф. (Мінск–Полацк, 8–11 крас. 2002 г.) / Нац. Полац. гіст.-культур. музей-запаведнік.; уклад. Т.А.Джумантаева, А.Б.Сташкевіч. – Полацк, 2002. – С. 204–205.
4. Дремайлов, А. Музейные базы данных: открыть или нет? / А.Дремайлов // Мир музея. – 2001. – № 3. – С. 7–9.
5. Лебедев, А.В. Музейные представительства в Интернет. Российский и зарубежный опыт / А.В.Лебедев // Музей и новые технологии : [сб. ст.] / Рос. акад. наук, Рос. ин-т культурологии; науч. ред. Н.А.Никишин. – М., 1999. – С. 108–128. – (На пути к музею XXI века).
6. Лошак, Ю.М. Комплексная автоматизированная музейная информационная система КАМИС / Ю.М.Лошак, Е.Л.Кошечкина // Электронные библиотеки [Электронный ресурс]. – 2001. – Вып. 4. – Режим доступа: www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus/journal/2001/part4/loshak. – Дата доступа: 18.08.2008.
7. Лошак, Ю.М. От автоматизированных систем учета к объединенным интернет-каталогам: опыт Рыбинск. музея-заповедника / Ю.М.Лошак, С.Черкалин // Мир музея. – 2001. – № 2. – С. 21–23.
8. Максвелл, Л. Андерсон. Координация онлайн-музеев / Л.Андерсон Максвелл // Museum. – 2000. – № 2. – С. 25–30.
9. Никишин, Н.А. Информационный менеджмент как технология организации музейной деятельности / Н.А.Никишин, А.В.Лебедев // [Электронный ресурс]. – 2008. – Режим доступа: <http://www.ict.edu.ru/ft/003571/Preface.pdf>. – Дата доступа: 29.01.2010.
10. Ноль, Л.Я. Информационные технологии в деятельности музея / Л.Я.Ноль // Справочник руководителя учреждения культуры, 2004. – № 12.
11. Пронина, Л.А. Информационные технологии в сохранении культурного наследия / Л.А.Пронина [Электронный ресурс]. – 2008. – Режим доступа: <http://analiculturolog.ru/index.php?module=subjects&func=viewpage &pageid =529>. – Дата доступа: 15.12.2009.
12. Федорова, Т.С. Виртуальный музей / Т.С.Федорова // Обсерватория культуры. – 2006. – № 5. – С. 73–76.

T.JUMANTAYEVA

THE PROCESS OF INCLUSION OF POLOTSK NATIONAL HISTORICAL AND CULTURAL MUSEUM-RESERVE IN A WORLD INFORMATION SPACE

The world cultural space consists of a large quantity of segments, including cultural spaces of certain regions. As the factor of the development of similar segments it is possible to consider collections of information resources which are created in museums. Polotsk National Historical and Cultural Museum-Reserve, which actively uses the information technology since 1999, today owns a certain experience of an Internet portal, Internet pages and electronic catalogues' creation. The development of multimedia technologies sets new problems before museum employees not only in the business of electronic collections, sites and multimedia games' creation, but also in the sphere of qualitatively new information museum space creation.

Scientific works in the sphere of museology of Polotsk historical and cultural heritage, museum graphical descriptions and web sites can be used as the additional professional and scientific enlightening information for the workers of different profiles and museum visitors.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ